Ч. 173 (10.850). Львів, субота 7. серпня 1926. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

З Української Парляментарної Репрезентації.

Цілоденне засідання 3. ц. м.

Варшава, 5. серпня 1926.

У вівторок дня 3. ц. м., після закінчення сеймової сесії, відбулося засідання Української Парляментарної Репрезентації. На всіх 21 членів УПР. було присутніх 17 послів і сенаторів. Засідання протягнулося від год. 10. передпол. до год. 8. веч.

Весь порядок дня виповнила дискусія над діяльністю президії. Сімох членів УПР. подало письменно заяву недовіря для теперішньої президії УПР., домагаючись її перевибору в тому напрямі, щоби президія була коаліційна, значить — складалася з представників усіх трьох груп, що належать до УПР.: Селянського Союзу, УНДО. і безпартійних, а не, як досі, виключно з членів Сел. Союзу.

На тому засіданні часть послів і сенаторів піддала гострій критиці дотеперішню діяльність президії. Закидували їй певного роду співпрацю з польською поміркованою лівицею, а голові УПР. послові Козицькому деякі нефортунні виступи, як прим. незручний виступ на зборах „Інституту для національних меншостей" у Варшаві, його конференції з „народовольцями" у Львові, не лишаючи голові Клюбу, „літературні" виступи в холмському „Новому Житті" і т. п. Посли Хруцький, Козубський, Павлюк, сен. Черкаський і ин. домагалися негайного уступлення теперішньої президії УПР. і вибору нової, зложеної з представників усіх трьох груп.

Розуміється, в обороні президії виступили горячо члени Сел. Союзу. Вони рішучо спротивилися якійнебудь зміні президії на коаліційну, заявляючи, що радше виступлять з Клюбу, а до перевибору президії не допустять. Чисто по парляментарному...

Голосування над резолюцією в справі перевибору президії УПР. відложено на чергове засідання Клюбу, яке має відбутися дня 1. вересня ц. р.

Митрополит Діонізій у мін. Суйковського.

У справі незавидного положення православної церкви.

Варшава, 5. серпня 1926.

„Воскресное Чтеніе" повідомляє, що митрополит „автокефальної" православної церкви в Польщі Діонізій відбув довшу конференцію з мін. освітних і віроісповідних справ Суйковським у справі незавидного положення православної церкви під Польщею. На тій конференції обговорено передовсім справу постійного статуту православної церкви в Польщі, при чому митр. Діонізій просив, щоб польський уряд розглянув уже раз проєкт того статуту, вироблений синодом православної церкви. Дальше митр. Діонізій представив міністрові Суйковському проєкт реформи православного духовного шкільництва в Польщі і просив розглянути його яко мога скорше, щоб можна ще було перевести реформи перед початком шкільного року. Митр. Діонізій звернувся також у справі затвердження нормального статуту православних духовних братств міністерством освіти і віроісповідань. У цій справі, жалувався митрополит, православна церковна влада вже два роки безуспішно чекає на затвердження міністерства... На конференції порушено ще буджетові і фінансові справи, а також справу парцеляції майна православної церкви в Польщі. Вкінці митр. Діонізій просив відчинити замкнені адміністраційною владою православні церкви і признати польське громадянство православним духовним особам.

Помста за вбивство Петлюри?

„Агенція Всходня" повідомляє з Москви, що на Рад. Україні щораз частіше повторюються акти терору супроти Жидів зібито у звязку з убивством Петлюри. Що поважніших протижидівських ексцесів прийшло в подільськім місті Латичеві де вбито 7 Жидів.

Події в С. Р. С. Р.

Зіновєв арештований?

Варшава, 5. серпня.

Прийшли тут вісти, що в Москві розкинено масово відозву Зіновєва і групи інтернаціоналістів до робітників і селян С. Р. С. Р. У тій відозві Зіновєв, приймаючи відповідальність і управу переслідованої групи Лашевича, вважає, що прийшов нарешті час вигнати з партії елементи, на які складається високе купецтво, бюрократія й опортуністичні дипльомати. Обурення робітників і селян на пануючі партійні відносини — на думку Зіновєва - повинно вилитися у правильних формах і не доводити до реституції чисто буржуазного уряду. Зіновєв заповідає акцію проти політбюра, при чому не виключає і радикальніших, як досі, засобів. У звязку з появою цієї відозви Зіновєва арештовано.

Посольство СРСР у Варшаві видало сьогодня комунікат, в якому заперечує рішучо поголоски про якінебудь бунти й арештування в СРСР, уважаючи їх за видумку. Всеж таки мабуть у звязку з тими подіями Льойд Джордж, як подають часописи, покинув свій плян поїхати в осени до Рад. Союзу, щоби приглянутися тамошнім відносинам.

Як зачувати, всі управи комуністичних партій поза СРСР, мабуть через погрозу відібрати їм субсидії на пропаганду, заявилися проти Зіновєва і групи інтернаціоналістів, висказуючи своє довіря для політбюра. В деяких закордонних органах преси появилися вістки про намір перенести осідок Комінтерну до котроїсь з европейських столиць (Парижа або Льондону). Урядові московські кола накидаються за поширювання тих вісток на Зіновєва і його прихильників, які таким робом хотіли би зробити натиск на політбюро.

З польських справ.

Сенат полагодив конституційний конфлікт.

Варшава, 5. серпня.

Сьогодня відбулося засідання сенатської конституційної комісії. На дневному порядку був законопроєкт про зміну конституції. Тому, що цей закон уже оголошено шляхом декрету, розвинулася тільки дискусія над становищем сенату щодо того оголошення.

На засіданні сенату заявив марш. Тромпчинський, що перша точка нарад, а саме закон про зміну конституції, є вже неактуальна. Після того принято без змін новелю до закону про працю молодечих і жінок і заповіджену новелю до закону про обовязок убезпечення на випадок недуги. На тому наради вичерпано.

В півгодини пізніше зачалося друге засідання сенату. Одинокою точкою дневного порядку було внесення сен. Здановського, Кашиці й инших: „Сенат стверджує, що при ухвалюванні в законодатних палатах законопроєкту про зміну конституції зайшла розбіжність у розумінні конституції. Уважаючи, що того роду справи повинні бути поладнані виключно правним шляхом, сенат взиває уряд виробити законопроєкт про інституцію, покликану до вирішування спорів, які виходилиб з толкування конституції". По короткій дискусії це внесення принято.

Найближче засідання сенату буде в половині вересня.

Залізнича катастрофа.

Ряшів, 5. серпня 1926.

На ряшівській залізничій стациї особовий поїзд, що виїхав зі Львова, наїхав на товаровий поїзд. Причиною катастрофи невідповідне уставлення сигналів. Зудареня було сильне, бо львівський поїзд їхав скоро. Ушкоджені паровози обох поїздів і чотири вагони особового поїзду, а саме службовий віз, почтовий амбулянс і два пасажирські вагони. Дві години після катастрофи очистили залізничий шлях із румовища. Зі залізничої обслуги ранені: палач і кількох кондукторів, крім того 42 подорожних лекше ранених, один тяжше.

Біржа.

Гроші.

Курс доляра в приватних оборотах дня 5. серпня около 9.10—9.12 при дещо сильнішій тенденції. Курс Банку Польського без зміни: ефективні доляри 8.98 девізи 9.03.

Напружена атмосфера в СССР.

Львів, 6. серпня 1926.

Зі СРСР надходять дуже ріжнородні, а подекуди й суперечні вістки про розвиток подій на тлі внутрішньо-партійного конфлікту. Одначе, не зважаючи на те, треба ствердити, що в СРСР запанувала небувало напружена атмосфера. Видно це і по тоні радянської преси. Партійна більшість, тобто ті, що мають в своїх руках весь партійний і державний апарат, переводять по всьому Союзі в виді „ударної кампанії" величезну агітацію проти Зіновєва та опозиції. Всякі т. зв. партійні активи, а також безліч непартійних, бо виключно державних, а також професійних установ, ухвалює резолюції проти опозиції. Всі вони до себе подібні і базуються на обширній резолюції Ц. К. Всесоюзної Компартії, проголошеній в пресі у виді комунікату дня 23. липня.

В тій резолюції змальований перебіг партійних подій ще від X. зїзду російської комуністичної партії, на якому принято резолюцію Леніна про партійну єдність. Запроєктована тоді Леніном і принята зїздом резолюція стала тепер альфою і омегою не тільки ідейного поборювання опозиції, але й джерелом виправдування тих репресій, що їх приноровлює офіціяльна більшість до опозиційної меншости. А в тій резолюції є між иншим таке місце:

„Зїзд доручає Ц. К. цілковито усунути всяку фракційність і одночасно заявляє, що в питаннях, які звертають на себе особливу увагу партії, як то: усування з партії непролетарських та ненадійних елементів, боротьба з бюрократизмом і т. п. — треба всі ділові пропозиції розглядати незвичайно уважно і випробувати в практичній роботі".

Урядова партійна більшість, опираючися на тій Ленінській резолюції, кваліфікує домагання опозиції як злочинні, протикомуністичні та зовсім не реальні, а всіх опозиціоністів вважає ворогами комунізму. В останній постанові ЦК з 23. липня цього року схарактеризована опозиція під проводом Зіновєва в ось яких словах:

„Не подаючи ділових пропозицій, оперуючи зовнішньою лівою фразою, що приховує в собі правий опортуністичний зміст, нова опозиція використовує чимраз більше недозволені методи боротьби, що ведуть до неминучого розколу".

Наведене твердження не оставляє Ц. К. без доказів. Перш за все він твердить, що опозиція не вдоволялася недозволеною, конспіративною роботою опозиції під проводом Зіновєва у самій російській компартії, але намагалася використати для своїх цілей Виконком Комінтерну, в якому Зіновєв є головою. При допомозі апарату Виконкому Комінтерну (III. Інтернаціоналу) опозиція намагалася розповсюднити осуджені російською компартією погляди серед инших комуністичних партій світа і тим самим свідомо спричинювала ослаблювання комунізму взагалі.

Остання урядова вістка зі СРСР, доказує, що офіціяльна більшість російської компартії віднесла над Зіновєвом побіду і в Виконкомі Комінтерну. Вона приняла резолюцію, що вповні апробує теперішню політику російської компартії чи краще політику її політичного бюра. Запроєктована Зіновєвом резолюція перепала. Справу рішили три голоси більшости. Ясно, що Зіновєв на становищі голови Комінтерну далі не удержиться. Коли його не стане і на тому становищі, то його звізда зможе нагло померкнути. Та діло в тому, що Зіновєв не хоче піддатися так легко диктатурі політбюра російської компартії, як це зробив недавно напр. Троцький.

Европейська преса, а також польська, інформують, що на чолі теперішньої опозиції крім Зіновєва стали також Троцький і Каменєв. Та всі ці відомости про такий тріюмвірат треба приймати з великим застереженням. Це переважно комбінації всяких газетних репортерів що полюють за сензаціями, а також побажання деяких заінтересованих кол, що подають їх за дійсні факти.

Між иншим у цитованій вже резолюції є наведений цілий ряд доказів, що під зіновївську опозицію підшиваються всякі фракційні елементи, але про Троцького і про Каменєва нема там ніякої згадки. Крім того Троцький входить до теперішнього політбюра, а Каменєва вибрано одним з кандидатів до тогож бюра, не зважаючи на те, що на 14. зїзді партії його з політбюра усунули.

Натомість довідуємося з резолюції Ц. К., що для теперішньої опозиції працювали і виконували її доручення крім робітників Виконкому Комінтерну також члени б. мясниківської, т. зв. „робітничої групи" (Михайлов) і члени колишньої т. зв. „робітничої опозиції" (Шугаїв). Обі ці групи осудила партія ще на X. партійному зїзді. В рядах опозиції найшлася також, як твердить офіціяльний комунікат, група т. зв. „Робітничої Правди", що була меншевицькою. Член її якийсь Яцек мав поширювати таємні відозви та книжки теперішньої опозиції.

Як бачимо, опозицію намагаються поважно обтяжити в т. зв. правих „ухилах" від чистої програми комунізму. Та вона, видно, з того нічого собі не робить і веде свою роботу далі.

Конфлікт у російській компартії найшов уже широкий відгомін і в инших комуністичних партіях, що входять у склад комуністичного інтернаціоналу. Між иншим проти опозиції Зіновєва мали заявитися згідно з інформаціями радянської преси центральні комітети німецької, французької та австрійської компартій. Та европейська преса занотувала вже вістки і про те, що італійський комуніст Бордига почав у Парижі організувати підтримку для Зіновєва. Бордига відомий опозиціоніст у Комінтерні з минулих літ ця вістка про його заходи цілком правдоподібна. Словом: треба ствердити, що розкол у російській компартії та в Виконкомі Комінтерну переноситься і до инших комуністичних партій, а це комунізмові добра не віщує.

Останні неперевірені вістки кажуть, що в гнізді зіновївської опозиції, Ленінграді полялася вже кров у конфлікті між військом ДПУ і зіновївською узброєною групою.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

мунiцiйними маґазинами щось почало горіти і була небезпека поширення пожежі на головні склади. Слід звернути увагу, що вартові нераз уже арештували прохожих, які вночі у померках випадково попадали у сусідство маґазинів. „Органи забезпеки“ Львова забуть зовсім не читають часописів, з яких могли би дізнатись, що живемо в часах, коли на світі в неоднім місці летять у воздух склади муніції.

— **Втомлені життям.** З туги за дитиною, яку не в силі була утримати, жебрачка Флюґ випила сільний квас. — Задля недостачі праці повісився 19-літній каліка Ізерняна. — 18-літня Л. Дікер кинулась з II-го поверха. — Зростаюче число самовбивств у Львові могло би вже дати почин до видавання окремого часопису, присвяченого обороні самовбивців, який виходить у Будапешті під редакцією голови „Клюбу втомлених життям“. Такий часопис займається наладнанням усіх справ спадкоємців померлого самовбивця, якщо, річ ясна, вони є передплатниками. А що в нинішних часах ніхто не може знати, чи в його родині хтось не схоче розпрощатись з життям, такий часопис може мати успіх.

— **Курці протестують.** Від одного з львівських поважних громадян одержуємо зразок „єгипетського“ папіроса, краєвого виробу, в якому у середині находиться кусень скла. Одночасно у „Газеті Поранній“ читаємо лист від „одного з найповажніших представників фінансових кол“ зі скаргою, що в пачці „найдобірнішого македонського“ за 3 зол. найшов звичайне сіно і то не свіже, а перегниле. Не є виключене, що в державних фабриках польського тютюну є ґіґієністи, які поставили собі метою відучити людей курити.

— **Ах, ця погода!** Европейські метеорольоґи, які не можуть дати собі ради з надто швидкими змінами цьогорічної температури, пророчать кращу погоду в середній Европі щойно від другої половини серпня. До цього часу вони не сподіваються ніякої зміни, себто приймають усі можливі зміни, зі сонцем і дощем напереміну. Американський метеорольоґ Герберт Джувен журиться вже слідуючим роком, який має повторити рік 1816, себто зовсім не знати літа. На всій північній півкулі будуть неврожаї внаслідок студені, а держави будуть приневолені завести дуже суворі обмеження щодо харчів. Щастя, що не завсіди предбачення вчених є правдиві.

— **Помер** один з найвизначніших театральних італійських критиків д-р Цезаре Леві, редактор „Нуово Джіорнале“ у Фльоренції. Він був автором енциклопедії італійського театру та перекладчиком численних драматурґів, головно Молієра.

— **Край револьверів.** Египетський парлямент радить тепер над законом, щоби тисячам підданих дати право носити зброю без окремого дозволу. Цим правом зможуть користуватись члени королівської родини, всі ті, що мають який-небудь степень вищої школи і їх сини, а також усі, що мають більш як 10 гектарів землі. Якби такий закон істнував у нас, то певно, що кількість розбишацьких нападів і злодійств зменшилась би, бо озброєні бандити не могли би нападати на безборонних. Але „Слово Польске“ зараз крикне, що ми хочемо озброїти всіх людей, щоби підготовити революцію.

— **Світова хроніка.** На островах у каналі Ля Манш відчули землетрус; побережа Франції та Англії захвилювалось великими хвилями, які переляками купальників. — Сенат університету у Владивостоці рішив прославити свою вищу школу іменем „Дзержинського“. Видко, що вплив Монґолії там досить сильний. — На ріці Амазонці потонув пароплав з 25 особами. — У Карльсбаді помер югославянський міністр справедливости Гюрічіч. — Амундсен заробив не більше як 200.000 норвеських корон за свою подорож до північного бігуна, які одержав за справоздання з подорожі, фотографії та фільми. — Інжінір Кальвард винайшов новий апарат для глухих, при помочі якого 88 проц. глухонімих дітей уперше почуло звуки мови та музики. — За один образ англійського маляра Ромнея (портрет Міс Давенпорт) заплатили в Льондоні на ліцитації 4 міл. зол.; колись артист дістав за нього 250 зол. — Французькі професори Бертран і Машбеф найшли нову методу, як лічити цукрицю. — Льондонська пристань буде за кілька літ поширена і стане одною з найбільших у світі.

Дописи.

Камінка Струмилова. *(З українського життя в повіті.)* Повіт камінецький — це така частина нашого краю, про яку в останніх часах зовсім нічого не читалося в пресі. Здавалося би, що там або зовсім не живуть наші люде, або якщо вже живуть, то зовсім нічим не займаються. Не диво. По відомих „реґабілітаціях“, „перевітрюваннях“ і „чищеннях“ з числа довоєнної нашої світської інтеліґенції лишилося в повіті ледви яких десять відсотків. Та все-таки духове життя в повіті не завмерло, хоч на якийсь час було зовсім припинилося. Життєвим імпульсом духових бючок народу є філія Т-ва „Просвіта“ в Камінці Стр. зі своїм імпозантним „Народнім Домом“ при головній вулиці міста. Нове життя в філію „Просвіти“ тхнув її теперішний голова по своїм повороті з довголітньої примусової неприсутности. Своєю енерґією, сильною волею і відповідним поведенням, не зважаючи на неймовірні перепони з ріжних сторін, зміг він оживити і Камінку і повіт і всіх, хто лише дав збудитися з важкого сну. В повіті відновлено багато нечинних читалень і засновано кілька нових в таких селах, де колись недавно всевладно царила тьма москвофільства. Голова в приватній гутірці говорив: „Тішуся, що читальні повстають і розвиваються завдяки ініціятиві головно місцевих молодих господарів і молоді. Такі читальні стають відразу на сильних і тревалих основах; вони ніколи вже не впадуть.“ Справді, самі селяне беруться за просвітне діло. Академічна молодь, укінчивши чи не укінчивши студій, сидить у нас, на жаль, переважно безчинно по селах. — Кооперативний рух в повіті дуже малий, хоч поле до праці дуже широке, бо і всякого роду споживче спільництво і молочарство і кошикарство та инші галузи кооперативного діла моглиб тут гарно розвиватися. Бездільні молоді люде, що чекають Божого змилування, моглиб тут дуже багато зробити, знайти заняття і перестати бути прикрим тягарем своїх найближчих. За примір належить вказати сусідню Сокальщину, де непринятий до служби учитель доповнив свою освіту торговельними студіями і зорганізував у повіті сильну кооперативну сіть, яка і йому й иншим дає заняття, а народові користи. З жалем ствердити належить також, що деякі з довоєнних москвофільських світочів займаються тепер у повіті дуже ганебною роботою, про яку сумно згадувати. В повіті починають розвиватися гарно місцеві хори, як прим. у Спасі, де свіжо заложений хор місцевим молодим чоловіком може вже нині повеличатися великими успіхами. Драматичне аматорство розвивається стихійно по цілому повіті, жаль лише, що ніде не дасться запримітити якоїсь пляновости в цій важній освітній ділянці. — Дня 28. березня ц. р. відбулася в Камінці Стр. під проводом голови матірного Т-ва „Просвіта“ п. М. Галущинського просвітня нарада, зложена з відпоручників читалень і представників громад цілого повіту. Зпоза місцевої інтеліґенції був на просвітній нараді лише один священик і один учитель, а решта самі селяне й міщане. З жіноцтва видно було лише кілька міщанок; з пань ані місцевих ані позамісцевих не було ні одної. Селяне допитувалися за своїми духовними отцями, але слова по великій салі пролунали без відгомону. Всім тим, що так дорожать своїми трудами, нехай буде взірцем і приміром о. шамбелян М. Цегельський, який не зважаючи на довгі і тяжкі царські і републиканські тюрми і заслання, несе бадьоро на своїх плечах вже сьомий хрестик свого трудолюбивого життя, а не минає ніякого зібрання, наради, анкети чи иншого діла, не жалуючи ні труду, ні слів, ні свого великого досвіду. Ми з правдивим пієтизмом слухали на нараді слів того патріотичного священика, що всіх палкою промовою заохочував до просвітнього діла. Того самого дня відбувся концерт в честь Тараса Шевченка з промовою п. дир. М. Галущинського і при співучасти й допомозі місцевих сил: пп. Перфецького, Д. Левицької і Л. Цегельської зі Львова. Простора саля „Народнього Дому“ була битком наповнена. Концерт відбувся без перепон, а по концерті уладжено комерс, який на дружній розмові затягнувся до пізних годин. — Дня 11. липня ц. р. заходом читальні „Просвіти“ в Камінці Струм. відбулася в салі „Народнього Дому“ святочна академія в честь Івана Франка. Свято відбулося силами головно міщевої міщанської молоді. В святі цім ні позамісцевої інтеліґенції, ні зпоміж села не було нікого, а й місцева інтеліґенція явилася в дуже неповному числі. Святочну промову, основану на десятій пісні Франкового „Мойсея“, виголосив з життям містоголова читальні п. В. Теслюк, який вложив багато труду для зорганізовання свята. Відчит про життя і діяльність Поета виголосив з памяти студент. п. Ю. Редько. Декламацію „Не ридай, а добувай“ виголосив в козацькім костюмі молодий хлопець М. Влодик. Виголошення декламації було бездоганне. Другу декламацію виголосила міщанка, п-на Зоня Несміловська, а саме вимок з „Панських жартів“: Великдень 1848 року. Виголошення цеї декламації було взірцеве. Драматизована декламація „Каменярі“ зробила на присутніх бажане враження. На першім і другім концерті відспівав уміло місцевий хор під управою диригента п. Е. Лехнюка відповідні твори наших композиторів. Усі пісні були достосовані до святочних хвиль. Співав хор мішаний і мужеський. П. Лехнюк вложив дуже багато праці в хори і повів дальше справу, ведену довгі роки в Камінці п. Максимовичем. Жалувати тільки належить, що деякі добрі голоси, особливо мужеські, від хору відстали і ми їх на концерті не чули. Надіємося, що диригент позискає їх знов під свою батуту. До співачок мішаного хору звернемося з увагою, щоб вони на святочних концертах, устроюваних в честь наших ґеніїв, виступали в народніх строях, бо це підносить святочність хвилі і національність свята. Саля, де відбувалися концерти, була гарно відновлена й освітлена електрикою, а сцена святочно прибрана. Концерти зробили взагалі на слухачів миле враження. Щоб лише добре діло поступало дальше вперед!

Всячина.

Книжки — джерелом лиха. В якімсь селі біля Лодзі вмер старий селянин Іґнаци Палюшка і залишив цікавий заповіт. Він вибрав на свого спадкоємця свого 14-літнього внука, єдиного гідного його 45-морґового маєтку з хутором. У заповіті він поставив такі домагання: 1) Мусиш щодня молитись, а в неділю ходити до церкви. 2) Не пізніше як у 20-ім році оженитися і додержати своїй жінці вічну вірність. 3 Забороняю тобі читати книжки та часописи. 4) Мусиш виховати свої діти без науки читання та писання, бо знання письма є джерелом людського нещастя та лиха. Про виконання точок заповіту має дбати місцевий парох. Цей розяснив мотиви такої дивної відрази до грамотности. Палюшка мав єдиного сина, якого віддав до школи. Коли вибухла революція 1905 р., син-студент брав участь у революційній роботі і його заслали на Сибір. Там познайомився з якоюсь Росиянкою і відрікся всієї родини. Палюшка повторяв часто, що якби не наука, то його син до цього часу сидів би на ріллі і був би його помічником. Ясно, що инші його наслідники вжиють тепер заходів, щоби заповіт скасувати в тих пунктах, які нехтують законами і є, так сказати, „деморалізуючі“.

Нові книжки й видання.

ЖУРНАЛИ:

НЕЗАВИСИМОСТЬ (Samostatnost. — Незалежність). Непериодический журнал социал-демократической мысли. Редакторы-издатели: Г. Г. Айолло и Н. М. Галаган. Прага. Год издания 1-ый. Июль 1926. № 1. 8°, ст. 68. Содержание: 1. От редакции. — 2. Ленинизм и марксизм. — Григория Айолло. — 3. Об одном социологическом исследовании национального вопроса. Статья первая Алекс. Гринина. — 4. Украинское крестьянство и большевики. — Н. Галагана. — 5. Русский вопрос на Украине — М. Остерского. — 6. „Германская делегация“ в Грузии — Amo'a. — 7. К проблеме независимости горцев Кавказа. — Реднегорца. — 8. С. С. С. Р. а) К переименованию Р. К. П. в В. К. П. и б) Одно из приветствий Всесоюзной Ком. Партии. — 9. События в Польше. — Н. Г. — Отто Бауэр. Австрийская делегация и социал-демократическая тактика. — Г. А.

Це новий журнал соціялістичної думки, на окладинці якого між назвами на 13-ти мовах (чеській, російській, грузинській, татарській, вірменській, польській і инш.) бачимо (на 3 місці) й українську: „Незалежність“. У вступній статті подана програма журналу: висвітлювання становища наукового соціялізму, боротьба за соціялізм через демократизм, боротьба за здійснення права націй на самоозначення і братерське відношення між рівноправними народами, інформації про змагання і роботу національних соціялістичних партій Сходу Европи. Новий журнал ідеольоґічно стоїть на засадах соціялістичного інтернаціоналу (т. зв $2^1/_2$) і видається в російській мові, яка, як подають впорядчики, з огляду на цілий ряд обєктивних причин стала мовою зносин народів, що входили в склад колишньої російської імперії. Редакція журналу знаходиться в руках лідера грузинської соціялдемократії Г. Айолло та лідера лівої течії Української Соц.-Дем. Роб. Партії, т. зв. Закордонної групи УСДРП, Миколи Галагана, який, як ми чули, ідеольоґічно розійшовся в останніх часах з М. Шаповалом і вийшов зі складу утвореного перед двома роками у Празі з ініціятиви В. Винниченка „Соціялістичного Обєднання“. В ряді цікавих статей, вміщених в журналі (Г. Айолло: Ленинизм і марксизм, Н. Галагана: Укр. крестьянство и большевики, М. Остерского: Русский вопрос на Украине й инш.) приємно вражає обєктивізм, з яким автори підходять до ідейної критики т. зв. ленінізму і революційної тактики російської компартії.

Credo.

✝ Посмертна згадка.

Дня 4. липня 1926 р. помер на Ходаних, присілку Ришкової Волі, в Ярославщині, **Іван Криса**, студ. інженерії і б. десятник У. Г. А. Покійний по укінченні перемиської гімназії записався у львівський університет. У часі листопадових подій 1918 року станув у ряди Української Галицької Армії, пережив усі дні її слави, як і безталання, перейшов т. зв. „чотирокутник смерти“ і в 1920 р. вернув до батьків з недугою — тифом. Від того часу довелось Покійному багато перетерпіти: університетська справа, смерть батька, а відтак брата й ин. В хвилях зневіри і нещасть кріпився словами Шевченка: „На те й лихо, щоб з тим лихом битись“ і дальше працював. Але лихо було завелике. Виявилася грудна недуга, яка й положила край молодому життю та витревалим змаганням. Похорони відбулися перед днем трицятих іменин Покійника, 6. липня ц. р. — В. Й. П.!

ОПОВІСТКИ.

Український театр під дир. І. Когутяка.

Залізці, саля Просвіти.
Субота 7. VIII. День і ніч.
Неділя 8. VIII. Шельменко джура.
Понеділок 9. VIII. Люнатик.

146 6—7

З української приватної ґімназії в Рогатині. У клясах I—VII є ще кілька вільних місць для учнів з инших ґімназій. Зголошуватися негайно, бо по феріях, коли вже буде повне число учнів у клясах, нікого не зможу приняти. Так само взиваю всіх учнів нашої ґімназії, щоб найдалі до 15. серпня присилали вписове на 1926/27 шкільний рік, бо мушу мати повний стан клас. Кляси з 50 учнями для кількох, що схочуть вписатися в спізненому речинці, ділити на два відділи не буду і спізнених учнів до школи не прийму.
(149—3—5) *А. Крушельницький.*

Математична загадка!

Коли 1 = 50

1247 **Розвязка** 61—70

(1 пачка цитринного екстракту **АГРУМІНА** = 50 цитрин).

А що з того вийшло? Театру нема і хто знає, коли буде.

А в нас всеж таки є вже вмурованих 200.000 цегол, а крім того партеровий дімок 12/6 м., в якім міститься читальня. Якщо загал бодай дрібними жертвами поможе, то маємо надію покінчити почату будову.

Хвич розбудови передмість можна було подибати на сторінках „Діла", а також у цілій нашій пресі. Коли Комітет брався за будову, його намір піддержували відпоручники наших найповажніших установ (це стверджує і п. Т.). Ми роботи ще не скінчили. Початок був добрий, бо дотепер ми придбали майно, яке представляє вартість около 100.000 зол. Тому лишень, що ми бралися за таке поважне діло, Впрев. Митрополит дарував нам під будову дуже відповідну площу, яка представляє вартість около 2.500 амер. долярів.

Площа ця заінтабульована на читальню „Просвіти". В інтабуляційнім контракті мають застереження право вічного приміщення школа УПТ., захоронка, Сокіл, кооператива, Міщанське Братство й инші установи. А щодо приміщення для місцевого пароха, то те приміщення має бути згідно з контрактом переходовим.

Стоїмо на становищі, що наше міське життя не мусить міститися по норах і шопах, що ми, хоч і бідні, маємо право здобувати собі домівки, які відповідалиб вимогам культури. Тому сміло простягаємо до загалу руку і просимо: Дайте лепту! В сторону Богданівки сильно розвивається Львів — нехай Ваша лепта дасть пристановище нашій культурі для добра будучих наших поколінь.

Не полишаючи на боці культурних потреб більше загальної натури, загал може причинитися до здійснення ідеї будови „Народнього Дому" на Богданівці. Чейже за 7 міліонів Українців знайдеться двіста тисяч одиниць, які були би в спроможности жертвувати одного золотого на таку велику ціль! На тім не потерпить ніяка загально-народня справа.

Жертви просимо слати на кн. „Дністра" ч. 13.500 з дописною: На будову „Народнього Дому" на Богданівці. Чим скорше дасьте — тим скорше стане будова.

Комітет будови „Народнього Дому"

Львів-Богданівка, дня 30. липня 1926.

Від Ред.: Виснення Комітету містимо в скороченні, викинувши з нього всі полемічні місця, які справи зовсім не торкаються. Те виснення наших тверджень зі статті „Якось то буде" зовсім не ослаблює. Та не зважаючи на те, наша Редакція вповні підтримує вміщену при кінці статті відозву Комітету в справі збірок на докінчення будови „Народнього Дому" на Богданівці, поручаючи її увазі цілого українського загалу.

По широкому світі

Югославія та Румунія звернулись до болгарського уряду з домаганням ужити всіх заходів, щоби напади македонських повстанчих банд більше не повторялись на їх території. Инакше загрожені держави будуть приневолені переслідувати ці банди на болгарській території. Представники Англії, Франції та Італії радять Болгарії втихомирити ці банди. Болгарія обіцяла зробити все, що може, щоби запевнити мир на Балканах.

Панаазійський конгрес у Нагасакі закінчив свої засідання. До виділу нового союзу азійських народів вибрали двох Японців, двох Китайців, двох Індійців і одного Филипинця. Слідуючий конгрес збереться в Пекіні. На одним засіданні один Китаєць поставив внесок, щоби Панaзійський Союз допоміг Індіям до визволення, а це буде першим найкращим засобом автоматичного припинення впливів Европи. Новий союз рішив утворити загальноазійський банк, університет і спільну залізницю. Письменники та вчені всіх азійських народів мають працювати над виробленням спільної загальної мови. Есперанто відкинули.

В Італії рада міністрів видала розпорядок, який обмежує продажу харчів і люксусового печива з причини державної ощадности.

У Франції внесено у парламенті проєкт зменшення числа сенаторів до 175 і послів до 350.

У Кольонії прийшло до вуличних бійок комуністів з націоналістами.

---

10 серпня ц. р. здержуємо висилку П. Т. Передплатникам, що залягають з передплатою. — Передплата на серпень 4.50.

Відгуки дня.

На диках.

Стихло гамірливе поле. Останні проміні сонця відпровадили женців до хат, загнали товар у стайні. Десь там далеко понеслося ще спізнене гейкання пастушка, десь продерся настирливий скрипіт воза, але і те все розплилося в сивій далині, потонуло в розбудженій тиші.

Вечірній сумерк викотився з лісів і затопив ниви та сіножаті. Залив і полукіпки, що примостились на полі, мов квочки на сідалах, зрівняв стерні з невижатими ланами, заповнив рови при дорозі.

Стихло гамірливе поле...

Мовчазний ліс прокинувся. Насторожився, хвилю прислухувався до тиші в полі і врешті вдоволено прошепотів:

„Спи-и-ить!"

Ліс будиться тоді, як засне поле...

Вітер, що весь день дрімав собі в сутіні старих дубів, вискочив на вершки дерев і пострибав кудись світами.

Заграли півтонами влізливі комарі, що як усі кровопивці бояться сонця, а люблять сумерк.

Сиджу на краю ліса з рушницею в руках і ловлю вухом найменший шелест, очі видивлюю на найменший рух. Ось біля мене щось шорохнуло: легеньким підскоком перейшов заяць, не так осторожний, як дурний, хвильку повертівсь при виході з ліса і потонув у ниві вівса. Трохи далі направо чути другий незначний шелест: знову один з заячого роду.

Але я нині на них не дивлюся. Жду на сильніший тріскіт, що зморозить відразу шкіру, запалить очі і підірве рушницю.

Століочений овес показує, що тут любить заходити король наших підгірських лісів — дикий кабан.

Наліво від мене щось хруснуло. Раз, другий, третій.

Я весь перемінився в слух і зір.

Знову тріскіт...

Серце молотом бє в груди, віддих спинився на устах. Рука інстинктовно підносить рушницю, палець шукає язичка.

Сарна!...

Перша вийшла самичка, розглянулась довкола і побрила в збіжжя. Тоді щойно відважився вихилитися з гущавини і її обережний любчик. Швидко перейшов небезпечну прилісну смугу і зник серед високої пашні.

Знову завмерло довкола. Тільки де-не-де відумерша галузка або всохлий листок на хвилю подразнять мисливця.

Ізза протилежної гори виплив повнолиций місяць і розглянувся по світі. Поле ще більше принишкло, притулилося до землі.

Нараз у ярі щось затупотіло, а дальше протяв тишу ширий свинячий квік. Такий він прикрий на подвірі, такий приємний у лісі. Тяжко його заміняти і за найкращу музику.

Здержую віддих, завмираю в рухах, хочу здавити гомін серця.

А на розсвітлену стерню виходять як лісні духи великі чорні клубки, один з другим, швидко, мов спішаться.

Дики!...

Найближчий до мене станув, підніс угору рий і надслухує.

Моя короткозорість не дає мені докладно розглянути його. Вибираю місце під лопадкою, де бється джерело життя..

Блиснув огонь, грянув вистріл, а гомін розкотився по лісі, як весняна хвиля.

В грохоті стрілу пропали дики, мов димом здиміли.

На місці, де стояв стріляний, лежить срібло місяця.

Чую свист товарища, а далі бачу, як зближається.

— Ну що?!... — питається здалека.

— Спудлував! — відповідаю неохочо.

А вертаючи домів, пробую оправдуватись.

— Я страшенно короткозорий...

— То возьмися до політики! відповідає і бурчить, мов би я йому кривду зробив.

Галактіон Чіпка.

в чужому одягу. У підніжа доріжки „Kaiserpark-у", що серпентиною вється угору, на одній зі скель, красується відновлена таблиця такого змісту:

„Souvenir
élevé en 1834 à madame
la comtesse Leon de Rasumovsky,
hommage de la société dont
elle fut le charme l'agrément
pendant deux saisons."

Тільки згадки, що на початку XIX. ст. графиня Розумовська, жінка Льва, забавлялася тут на протязі двох сезонів, будучи душею товариства. І вдячні поклонники і приятелі гр. Розумовської пошанували її й увіковічили проведений з нею час окремою таблицею. Мусіла це бути небуденна красуня надзвичайних товариських прикмет, бо аналогічної „присвяти" не доводилось мені стрічати.

Можна уявити собі розсміяну гр. Розумовську на тлі чудової карльсбадської природи, в товаристві вижених аристократів, яким вона принесла свіжість українських степів і безжурне життя українських панів.

Може вона говорила тим знудженим аристократам про українське небо, може згадувала сни української ночі і знівечені сни та мрії здеградованої „династії" Розумовських. А може серед шалу забав і перлистого сміху та добірних дотепів вона топила жаль за втраченими надіями. А може... може Розумовські вже тоді покинули були царські тереми і свої палаци на Україні, може вже були на „добровільній" баніції на Сілезії і може пані графиня тоді вповні вживала свободи поза межами великої царської імперії. Може... хто то може знати! Досить того, що там серед прекрасних лісів в товаристві аристократичних паничів вона розсівала срібло свого сміху і бальзам своїх очей. А може в годині задуми тужила за Україною, де „сміються, плачуть солові, і бють піснями в груди".

Карльварські узгіря покриті таблицями й написами не лише в честь коронованих й некоронованих аристократів, не лише в честь володарів духа. Ні, на корльварських скелях стрінете вірші, в яких розніжені карльсбадськими чарами поети оспівують карльсбадську природу і цілющі прикмети Матері Землі. З багатьох віршів, що просто дишуть новим життям, особливо припав мені до вподоби вірш — подяка д-ра Карла Гефта з Гамбурга, який радіє, що позбувся жовчевих камінів. Тому, що ця недуга від двох літ із завзяттям, гідним кращої справи, гнобить мене і загнала мене не лише в довги, але й до Карльсбаду, я не можу опертися спокусі, щоби не зарепродукувати цеї прекрасної „шлункової" поезії шан. читачам:

„Wohlbefinden bietet manche Quelle
Aus der Erde triefend Urgestein,
Aber nur an dieser heiligen Stelle
Fand ich Heilung meiner Gallenpein.
Sei gepriesen edle Göttergabe,
Die der Krankheit schwere Keime bricht,
Sprudle weiter aus dem Felsengrabe,
Segenspendend an das Sonnenlicht."

НОВИНКИ.

— **Митр. Шептицький у Карльсбаді.** Повідомляють нас, що митр. Шептицький приїхав цими днями на лічення до Карльсбаду.

— **До відома творців рукодільного промислу.** У перших днях вересня починається в Утрехті (Голяндія) річний міжнародний торг, на якому чималий збут мають вироби рукодільного промислу, як килими, артистичні посуди, різблене дерево, плетені предмети. Краєвий промисловий патронат (Львів, пл. Смольки 3) бере на себе посередництво висилки цих предметів на цей торг від ріжних фірм. Умовини: за 100 зол. в двох сплатах (15. і 30. серпень) можна висилати предмети вагою 30 кг. і вартости 1000 зол. через патронат, який займеться сам транспортом туди й назад, наймом місця на виставі і в У... обезпеченням кожну і посередництвом у продажі. Предмети висилати не далі як до 15-го ц. м. на адресу патронату.

— **Особисті вісти.** П. Осип Гулеюк з Красноїлі, косівського повіту, осягнув 28. червня ц. р. диплом ліс. інжиніра у Високій Зем. Школі в Берні (Ч. С. Р.).

— **Гра з огнем.** Що кілька місяців львівська преса помішує огнені статті на тему можливої небезпеки для всього міста від вибуху складів пороху за Янівською рогачкою на Клепарові. Ці вигуки переляку звязані звичайно з арештуванням ріжних осіб, підозрілих у замаху на склади. Нині читаємо таку чергову сутліку до влади, щоби не дала вилетіти такому симпатичному містові в воздух. Приводом до нього є арешт 20-літнього коваля з Крехова Олексія Костюка, що вночі перехожив біля складів. Цікаве, що того самого дня ц... мож

що боронила таємної друкарні. Якщо ця вістка правдива, то ми стоялиб перед початком громадянської війни в СРСР. При теперішніх обставинах у СРСР наслідки тієї війни булиб катастрофальні не тільки для партії, але й для всеї держави, а передовсім для господарського відроджування СРСР, яке безперечно помітно зростало, не зважаючи на хвилеві фінансові труднощі. Громадянську війну старались би використати для своїх цілей і всякі протикомуністичні і протирадянські внутрішні елементи. Зокремаж уся наша земля стала би знов ареною страшних подій, що сіялиб на ній руїну, терор і далиб почин новому лихоліттю.

Найбільша журба Франції.

Деґенерація та денаціоналізація.

Париж, 1. серпня 1926.

Над усіма клопотами фінансів, внутрішньої та закордонної політики панує у Франції одна журба, про яку часто пишуть письменники, затривожені майбутністю своєї культури. Є це журба про слабій зріст населення, часто менший, як статистика смертности, і незвичайно малий у порівнанні до чисельного розвитку Німеччини. На цю тему промовляє у французькім парляменті щороку сеніор між послами проф. Пінар. Тому два роки він заявив: „Тяжкий є для нас матеріяльний дефіцит, але ще тяжший і страшніший дефіцит французьких душ. Франція наближується до смерти". Рік пізніше сказав він: „Яку користь приносять нам проєкти та програми наших фінансів, війська та кольоній, коли смерність дітей не зменшується. Деґенерація дальше збільшується. Французький селянин, який є життєвою силою, що відживляє нові покоління, отцей селянин вигине. Не тому, що може зменшилася його життєва сила; його убивають ті міста, які з дня на день побільшуються. Простори добре родючої землі стоять пустками. Підчас французької Революції було три рази більше селян, як міщан. В 1848 р. на одного міщанина припадало двоє селян, а сьогодня? Сьогодня є більше міщан, як селян. Один міліон пятьсот тисяч гектарів землі лежить необробленої, брак робітника-хлібороба. Де подівся пастух, робітник виноградів? Він став ремісником, комерсантом, робітником на фабриках, або чистить канали по містах. Вино збирає робітник-чужинець.

„Страшна є магнетна сила міста з її кінодрамами, джесбендами, иншими забавами та приємностями. Це все вдирається до хати селянина, нарушує його душевний спокій та перетягає до міста. Кожний такий перехід селянина до міста спричиняє ще більшу смертність французької нації. Чим можна би привязати селянина-Француза до землі? Чи можна казати про кольонізацію з середини. З уродливого Брентано, де деґенерація ще не простягла свою руку, переселюються до полудневозахідньої Франції, де села були так безнародні, що вартість землі впала на 70 проц. Пробували й американської методи. Приємности та розкоші міста: кіна, радіо, джесбенд, перегони перенощено до села, але й це не має успіхів. Одно може оборонити Французів від деґенерації: змішання чужинців з Французами—це мусить признати кожний здорово думаючий Француз.

Повоєнна чужа інвазія дуже збільшилася. Число чужинців за кілька років збільшилось удвоє, воно числить сьогодні понад 5 міліонів. Швайцарці та Бельгійці осіли в Гасконі, Прованс заселили Італійці, в Лянгдоку є багато Еспанців, а біля французьких копалень появилися нові польські та мадярські села. Статистика вичислила, що коли мандрування піде тим самим ходом як дотепер, то в 1950 р. у Франції буде 30 міліонів чужинців. Проблема чужої інвазії є дуже тяжка і складна.

Всі інтернаціональні злодії чеків та фальшування грошей для своєї махінації мають найкращу землю Париж. Мордування, крадіж, злодійства роблять найбільше чужинці. Статистика поліції виказує, що з 50 підозрілих є 3—4 Французів, а решта чужинці. Французький робітник не радо дивиться, що число робітників чужинців збільшується; вони стискають заробіток і перешкоджають страйкам. Инші знову бояться, що чужинці попсують цю знану французьку особливість. І в питанні про змішання чужинців з Французами треба добре надуматись, який шлях вибрати. Дотеперішні події научили нас уже багато. Ми бачили тих польських селян, яких спровадили на земельні роботи; вони їх скоро покинули, перенеслися до міста і стали робітниками фабрик. З Італійцями ми мали більше успіху. В полудневій Франції оселилося біля 50 тисяч Італійців і на протязі трьох років має ще переселитися біля 150 тисяч до тих департаментів, що найбільше вимерли. А й тут не обходиться без неприємностей, на які слід би звернути увагу. Італія Мусоліні добре вважає на те, щоби ця маса не затратила свою національну власність і тому вони мають уже своїх учителів та священиків.

„Про будучий плян політики інвазії важко говорити.

„Нині ми знаємо, що на протязі трьох літ з 50.000 прохань про натуралізацію 12.000 вирішено в користь прохаючих, а решта жде на свою чергу. Міністерство закордонних справ разом з міністерствами праці та рільництва заклали „Оффіс Національ", яке має на меті розмістити приїзжих чужинців тут на роботи по відповідним місцевостям.

„Основано ще тут і инші товариства, які мають за завдання привабити чужинців на натуралізацію. Як є ще який лік охоронити французьку націю, то ним є лише втоплення чужинців серед Французів та змішання їх."

Над цим питанням та над цією небезпекою, яка грозить французькій нації, думають найбільші голови Франції. Шукають шляхів, як запобігти цьому і як вийти без шкоди для себе, але, як видко вже з промови п. Пінара, це дуже тяжка проблема.

Поволі і Французи починають розуміти політику національної кольонізації та її небезпеку для них.

Іван Стасів.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

Справа „Народнього Дому" на Богданівці.

Вияснення Комітету будови.

Принціпово п. В. М. у своїх виводах може й має рацію, одначе ті два випадки взяті зі Львова, які мають доказати, що у нас робиться часто під кличем „Якось то буде", дібрані мабуть невлучно: на стрийській дільниці школа вже під дахом (але не скінчена! — *Ред.*), а на Богданівці не так страшно, як здається п. В. М. і тим, що його інформували.

Ми хочемо вияснити справу будови на Богданівці, бо инше нас не торкається. Здавалосьби може, що гурток тих людей з передмістя Львова, які з повним пожертвуванням взялися за реальну роботу, заслужив собі на кращу підтримку повагоні ними ідеї будови „Народнього Дому", як це видко у статті п. н. „Якось то буде".

Від часу, як Богданівці припинили часово будову, не минуло ще навіть два роки (посвячення угольного каменя відбулося дня 8. липня 1923 р. — *Ред.*), а п. В. М. каже: „Вже третій рік ні кроком далі." Нема нічого дивного, що будова ще не скінчена, якщо візьмемо на увагу розміри будови і тяжкі фінансові відносини теперішньої хвилі. А що у людей, які брались за це діло, не був лиш „соломяний огонь", доказом на те є їх чинна участь у працях Комітету по нинішний час.

Згідно з оцінкою п. інж. Нагірного з дня 27. VII. 1926 р. виходить, що мури „Народнього Дому" зовсім неушкоджені. Без ніякої втрати можна продовжати зачату будову. Комітет припинив будову, бо мав коло 15.000 зол. довгу. Та видно, що Комітет не дармував, бо протягом тих нецілих двох літ віддав цей довг майже в цілости і тепер старається продовжати будову.

Думку шан. Автора підтримав п. Юрій Танчаковський в „Ділі" з 30. VII. ц. р., який так ясно розкрив перед загалом усі тертя, які були в Комітеті при початку будови — за його тримісячного головства. Справді, далекозорий п. Т. — тодішній голова читальні на Богданівці — остерігав Комітет перед великою будовою, та дуже сумнівна річ, чи лише з тих мотивів, які він подає.

У кождій упорядкованій суспільности, і кождім розумнім товаристві так діється, що бажанню більшости підпорядковується меншість. Комітет мав намір будови більшого дому з тих мотивів, що ціле передмістя Львова за Городецькою рогаткою не має ні школи, ні захоронки, а навіть читальня „Просвіти", якої секцією є Комітет, не мала своєї хати. Комітет думав будувати прибіжище культури не лише на нині, але і для будучих поколінь. А п. Т., якби був карним громадянином, повинен був тій „вправді невеликій", та всетаки більшости громадян — піддатися.

Комітет, який з нічого стільки придбав, уважає, що балачка нічого не поможе там, де треба працювати. У нас майже ніяка народня будівля не станула без жертв загалу. І тому Комітет не міг рахувати на власні сили, тимбільше, що допомогу обіцяли представники трохи не всіх українських краєвих установ. Комітет не хотів так будувати, як прим. будувався наш театр, комітет будови якого бажав наперед мати готівку і аж тоді будувати.

Ф. Ф.

Світовий живець.

Карлові Вари, в липні 1926.

(Докінчення.)

Перед війною своєрідними господарями Карльсбаду були Росіяне. На протязі цілого року російські дворяне, купці й промисловці їли й пили, перевантажували свої шлунки найвибагливішими стравними й нестравними комбінаціями, а літом мчали від границь російського царства безчисленні поїзди в напрямі Карльсбаду. Це їхали тисячі переґантажених російських шлунків, щоби відтяжуватися при допомозі цілющих карловарських вод. Розуміється, російські пани, багаті і щедрі, були довгожданими і милими гістьми в Карльсбаді. Вони пили води, купалися, лічилися, молилися і щедро розкидали золото, в той спосіб ad oculos представляючи багацтво російської імперії. Велика більшість карловарських лікарів, головним чином Жидів, вивчилася російської мови, на найбогатших крамницях і магазинах (на Alterpromenade, які справді скривають у собі міліонові вартости) уміщено написи: „Здѣсь говорятъ по русски", при Parkstrasse здвигнено величаву православну церкву, найвеличавішу з усіх карловарських святинь, та заведено прекрасний хор, щоби чужинцям зарепрезентувати велич східньої церкви.

Ще й сьогодня зберігаються признаки давньої величі, але нема вже десяток тисяч російських гостей. З СРСР. приїзджають вже лише десятки курацийників і то головно Жиди. Москалів-арійців репрезентує тільки яка сотня злиденної еміграції. Величава православна церква стоїть майже пусткою. Хоч в місцевій німецькій газеті*) давно було оповіщено, що богослуження в прав. церкві відбуваються кожної неділі в 10 год. ранку, то одначе в означеному часі церква постійно була зачинена. Аж в неділю 11. липня відбулося богослуження, яке правив російський православний священик. За дяка була якась дама, що співала доволі гарно. В церкві було до сотки людей. Переважали російські емігранти з був. купців та служанки з дітьми. Еміґрантська публика з вигляду і одягу незаможна. Заможніші рекрутувалися з поміж Сербів, Болгар і Румунів. Після виходу з церкви можна було почути всі славянські мови включно з польською. Другого дня в день св. Петра і Павла (патронів карловарської православної церкви) відправлено в церкві архієрейське богослуження (відправляв пражський еп. Сергій) при участи наборзі імпровізованого хору з еміґрантської публики. Минулася давня велич і світлість.

Слід признати, що російські еміґранти-арійці поводяться тепер в Карльсбаді дуже скромно. Більше самопевно виступають російські еміґранти-Жиди, що вспіли за допомогою своїх земляків устроїтися в инших державах. Кинені на ласку й неласку долі, російські емігранти тужать за своєю батьківщиною, але — начитавшись „Руля" — почувають пересадний страх перед новими володарями б. імперії Романових і не вірять, щоби могли зжитися без більших потрясень з новими порядками. Один з них, вже старший добродій, б. великий петроградський торговець залізом, власник багатьох домів і віль (між иншим в Кисловодську, на Кавказі), що вже восьмий рік тиняється по світу, заробляючи на прожиток, виливав передо мною свою тугу за батьківщиною.

— Щож! — говорив він — важко жити в чужому краю. Був я в Білгороді, був в Парижі, в Берліні, а тепер живу в Данцігу. З трудом приходиться перебиватися крізь життя, а всетаки якось живеться. Тільки тужно за рідним краєм.

Я переконував його, що в радянщині відносини змінилися, що терор належить вже до історії, що неп дає спромогу індивідуальної ініціятиви, що прецінь-же живуть там люде та, що крайня пора вертати домів. Пора також забути про давні вигоди, а вдоволятись малим.

— Хібаж мені багато треба — запримічує мій розмовець. — З радої душі пішов би на службу, щоби тільки заробити на скромний прожиток: на харч, помешкання, ну і вартаб ще раз в тиждень піти в театр. Більше мені не треба. І працював би щиро, чесно, солідно. І хабарів не брав би — не тому, що я чесна людина! Не віртe ій Богу не віртe! А тільки тому, що боявся би. Але щож, всетаки боюся і то боюся тих, що беруть хабарі і схочуть пімститися на мені за те, що я не беру. От чому боюся вертати в Росію.

Безсмертні хабарі і вічний страх з їх приводу — ось що здержує пересічного еміґранта від повороту на лоно батьківщини, ось що заставляє його тинятись по світу, пючи з гіркої еміґрантської чаші.

Цікаво, що саме тоді, коли Карльсбад просто засіяний памятками і спогадами про Петра Вел. і князів та княгинь з „царствующого" дому, нічого не присвячено світочам російської думки, мистцям російського слова, передовим сподвижникам російської літератури. Тільки на одному домі доводилось мені стрічати напис — згадку про Ів. Тургенєва, який колись жив в тому домі. Зате инші великі й могутні народи виставляли памятники своїм духовим володарям. В „Kaiserpark-у" є не менше величаві памятники Ґете, Шіллера, поета-героя, співця визвольних змагань німецької нації Теодора Кернера, але й памятник Ад. Міцкевича з написом: „Adam Mickiewicz, Excellentissimus poeta Poloniae". На жаль, нема тільки нічого українського. На скелях і узгірях Карлових Варів кожний народ старався дати про себе знати, лишити по собі якусь згадку, апелювати до світа. Стрічаємо там написи німецькі, чеські, англійські, французькі, італійські, російські, жидівські, польські, мадярські і які хочете. І серед безлічі тих написів ані одного українського рядка. Ах, ні! Є щось і з нашого поля хоч

*) В Карльсбаді, що має яких 30 тисяч населення, виходить два місцеві щоденники, німецько-національний і соціялістичний, а кожний з них вдвоє більший обємом від „Діла". Оба щоденники є виключно призначені для Карльсбадців, з чужинців ніхто їх не читає, маючи свої власні органи, які з усіх кінців світа масово приходять до Карльсбаду. —